

Intézetigazgatói Beszámoló

2015-2017

Második intézetigazgatói megbízatásom során a Természettudományi Kar és ezen belül a Fizikai Intézet anyagi helyzete semmit sem javult az előző periódushoz képest. Így munkám jelentős részét az tette ki, hogy a Kar vezetésével válságtanácskozásokon próbáltuk megtalálni a megoldást arra, hogy hogyan tartható fent a Kar és az Intézet működése. A nehézségek fő forrása az, hogy a hallgatói finanszírozás nem veszi figyelembe a valós költségeket, valamint a kutatás normatív alapon gyakorlatilag szinte semmilyen támogatást nem kap. Habár az Intézet jelentősnek mondható pályázati bevételekhez jutott az elmúlt években, teljes mértékben elfogadhatatlan az, hogy az oktatás költségét (hallgatói laborköltségek, stb.) a minimális, mintegy 2 mFt-os az ilyen célra elkölthető „230-as” kereten kívüli, pályázati forrásokból tudjuk csak finanszírozni.

Mindezek ellenére úgy gondolom, hogy az elmúlt 3 év során az Intézetnek sikerült fenntartania mind az oktatás mind a kutatás korábbi színvonalát. Ezért köszönet illeti az Intézet minden dolgozóját. Az a tény, hogy Magyarországon egyedülként az ELTE Fizikai Intézete mondhatja el, hogy nemzetközi mércével is helyt tud állni egy olyan összehasonlításban (sanghaji ARWU felmérésben 101-150. hely), amely a kutatók számától függetlenül csak az összesített tudományos teljesítményt (cikkszám, IF, hivatkozás, stb.) veszi figyelembe, egy olyan viszonylag kisebb méretű intézetnél mint a Fizikai Intézet, mindenképpen kiemelkedőnek tekinthető. Mindehhez még hozzá kell tenni, hogy az oktatói létszám folyamatosan tovább csökkent, a három év alatt mintegy 10%-kal. Ugyanakkor ki kell emelni, hogy az Intézetben 3 MTA kutatócsoport, 6 Lendület csoport és 3 ERC kutatócsoport működik. Ez messze több mint az ELTE bármelyik másik intézetében. Mindez azt is jelenti, hogy az Intézet eredményessége nagyban annak köszönhető, hogy teljes költségvetésének kb. 30% nem ELTE-s forrásból származik. Ez még talán elfogadható is lenne ha csak a kutatás szempontjait nézzük. Azonban a csökkenő oktatói létszám már egyáltalán nem elegendő az oktatási feladatok elvégzésére. Az Intézet óraterhelése a legutóbbi felmérés szerint 130%-os. Ezért az MTA kutatócsoportokban dolgozó kollégák bevonása feltétlenül szükséges. Ugyanakkor ez nem tartozik bele az ő munkaköri feladataikba, ezért ezt szívességből a magyarországi fizikus és fizikatanár képzés iránti elkötelezettségük végzik. Ezért őket feltétlenül köszönet illeti. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a helyzet rendezettnek tekinthető!

Az oktatás területén jelentős változásnak tekinthető, hogy a 2013/14-es tanévben elindult az egységes tanárképzés. Mára jelentősebb mértékű tapasztalat összegyűlt a fizikatanár képzés újonnan kialakított tematikájáról. Ezért leginkább hallgatói visszajelzések alapján néhány ponton változtattunk a mintatanterven. Reményeink szerint ez javítani fogja az eddigi képzés hatékonyságát és nagyban csökkenti az eddig sajnos igen jelentős lemorzsolódás mértékét. Ezúton szeretném megköszönni mindazok áldozatos munkáját akik ebben a átalakításban közreműködtek.

A fizika BsC képzésben is történt előrelépés. Talán a legfontosabb az, hogy sikerül egy kicsit feljebb emelnünk a felvételi ponthatárt. Megítélésem szerint ebben döntő szerepe van a középiskolásokkal történő foglalkozás mind intenzívebbé válásának. Kiemelkedő a több mint 10 éve töretlen népszerűségnek örvendő „Atomoktól a csillagokig” előadás sorozat, de meg kell említeni az olimpiai előkészítő szakkört, valamint a nyílt napokat, amelyeknek a sikeréhez az oktató kollégák mellett a fizikus hallgatók is nagyban hozzájárultak.

Az utóbbi hónapokban elkezdődött a fizika BsC átfogó tantárgyi reformja. Ez jelentős mértékben fogja megváltoztatni a képzés szerkezetét, az egész oktatás „filozófiáját”. A kötelező óraszám csökkentésével az eddigieknél lényegesen nagyobb hangsúly kerül a hallgatók önálló munkájára. Ezzel közelítünk a nemzetközi trendekhez, de az átállás jelentős feladatot ró a képzésben közreműködő kollégákra. Csak remélni tudom, hogy az átalakítás nem eredményezi az oktatás színvonalának csökkenését.

Az MsC képzésben nem tervezünk lényeges szerkezeti átalakítás csak néhány apróbb változtatást. Ugyanakkor tekintettel az egyre nagyobb számú külföldi hallgatóra 2017 szeptemberétől a teljes képzés nyelvét angolra tervezzük változtatni. Remélhetőleg ez tovább növeli a képzés vonzerejét.

A PhD képzéssel kapcsolatban előrelépésként értékeljük az új 4 éves képzés bevetését. Ugyanakkor az a tény, hogy a hallgatók utaztatására ill. egyéb költségek (számítógép, berendezés üzemeltetés, stb.) gyakorlatilag semmilyen központi fedezet nem áll rendelkezésre tarthatatlan. Ez már rövid távon is minőségromláshoz vezethet.

Az utóbbi években egyértelműen megállapítható, hogy az adminisztratív ügyek ellátása egyre bonyolultabbá válik. A kancellári rendszer bevezetésének egyik az Intézet számára nehezen kezelhető következménye volt, hogy az Intézethez kapcsolódó közvetlen feladatok ellátására az 5 tanszékre 4 adminisztrátor maradt. Javaslatomra hosszas egyeztetés után az a megoldás született, hogy két adminisztrátor 50-50%-os munkaidejében az Intézetigazgató munkáját segíti ill. részt vállal a Fizika Doktori Iskola feladatainak ellátásában. Munkaidejük másik részében a Komplex Rendszerek Fizikája ill. a Biológiai Fizika Tanszék adminisztrációs feladatait végzi. Az Elméleti Fizikai és az Atomfizikai Tanszékek adminisztrátori feladatait egy személy látja el, aki még besegít a Doktori Iskolába is. Mivel az Anyagfizikai Tanszék létszáma közel kétszer akkora mint a többi tanszéké itt az adminisztrációs feladatokat 1 személy látja el. Az így kialakított rendszer megfelelő hatékonysággal működik, ezért mind a 4 adminisztrátort köszönet illeti.

Végül, talán az egyik legfontosabb téma az Intézet személyi állományának alakulása. Sajnos amint már fentebb említettem az Intézet oktatói létszáma tovább csökkent. Az utóbbi 3 évben 5 fővel. Továbbá amikor 6 éve átvettem az Intézet vezetését az egyik legakutabb probléma volt, hogy az Intézetben 9 olyan kolléga volt, aki már több éve rendelkezett MTA Doktora címmel, de nem volt egyetemi tanár. Talán az elmúlt 6 év legpozitívabb eredménye az, hogy az Intézetnek 9 új egyetemi tanára van. Jelenleg már csak két olyan MTA doktor van aki nem egyetemi tanár.

Budapest, 2017 március 6.

Dr. Groma István
intézetigazgató egyetemi tanár